

Användning av mjölk och mjölkbaserade biprodukter vid utfodring av livsmedelsproduktionsdjur

Innehåll

Användning av mjölk och mjölkbaserade biprodukter vid utfodring av livsmedelsproduktionsdjur .	1
1 Lagstiftning	2
2 Allmänt	3
3 Krav på bearbetning av mjölk och andra mjölkbaserade biprodukter	3
4 Anvisningar till en anläggning i mjölksektorn.....	5
4.1 Provtagning	6
4.2 Spårbarhet.....	6
5 Anvisningar till dem som transporterar, lagrar och förmedlar.....	7
6 Anvisningar till gårdarna	8
Mer information	9
Bilagor	11

Användning av mjölk och mjölkbaserade biprodukter vid utfodring av livsmedelsproduktionsdjur

1 Lagstiftning

Författningarna ska beaktas med sina ändringar.

- Europaparlamentets och rådets förordning ([EG nr 1069/2009](#)) om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om upphävande av förordning (EG) nr 1774/2002 (*biproduktförordningen*)
- Kommissionens förordning ([EU nr 142/2011](#)) om genomförande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1069/2009 om hälsobestämmelser för animaliska biprodukter och därav framställda produkter som inte är avsedda att användas som livsmedel och om genomförande av rådets direktiv 97/78/EG vad gäller vissa prover och produkter som enligt det direktivet är undantagna från veterinärkontroller vid gränsen (*förordningen om genomförande av biproduktförordningen*)
- Europaparlamentets och rådets förordning ([EG nr 999/2001](#)) om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati (*TSE-förordningen*)
- Europaparlamentets och rådets förordning ([EG nr 183/2005](#)) om fastställande av krav för foderhygien (*foderhygienförordningen*)
- Lag om animaliska biprodukter [517/2015](#)
- Foderlag [86/2008](#)
- Jord- och skogsbruksministeriets förordning [548/2012](#) om bedrivande av verksamhet inom foderbranschen
- Jord- och skogsbruksministeriets förordning [783/2015](#) om animaliska biprodukter
- Kommissionens förordning ([EU N:o 68/2013](#)) om en förteckning över foderråvaror
- Europaparlamentets och rådets förordning ([EY N:o 767/2009](#)) om utsläppande på marknaden och användning av foder, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1831/2003 och om upphävande av rådets direktiv 79/373/EEG, kommissionens direktiv 80/511/EEG, rådets direktiv 82/471/EEG, 83/228/EEG, 93/74/EEG, 93/113/EG och 96/25/EG samt kommissionens beslut 2004/217/EG (*förordningen om utsläppande av foder på marknaden*)

I anvisningen räknas upp vilka lagrum som reglerar saken som behandlas i punkten i fråga. Med samtliga hänvisningar till lagstiftningen avses alltid författningarnas uppdaterade versioner och ändringarna nämns inte separat. Att författningsreferenserna håller sträck måste alltid kontrolleras med hjälp av uppdaterad lagstiftning. I EU-lagstiftningen har ändringarna som senare tillkommit i den ursprungliga förordningen inkluderats i den konsoliderade versionen av förordningen.

Användning av mjölk och mjölkbaserade biprodukter vid utfodring av livsmedelsproduktionsdjur

2 Allmänt

Biproduktförordningen ([EY 1069/2009](#), artiklarna 9 och 10

Lagen om animaliska biprodukter [517/2015](#), 11 §

Förordningen om genomförande av biproduktförordningen ([EU 142/2011](#), bilaga X kapitel II avsnitt 4 del III

Som foder för djur som används vid livsmedelsproduktion kan användas en mjölkbaserad kategori 3-biprodukt som härrör från en anläggning inom mjölksektorn, detaljhandeln eller en bearbetningsanläggning. Sådana produkter är till exempel obehandlad mjölk, vassla och vassleextrakt, vasslemjöl, tvättvatten som kommit i kontakt med mjölk och surmjölk och mjölk, surmjölk, fil, yoghurt, glass och ostar som returnerats från butiker. Ovan nämnda produkter kan överlåtas som foder som sådana eller efter bearbetning. Mjölk som innehåller rester av antibiotika är en kategori 2-biprodukt och får inte ens som utspädd användas vid utfodring av livsmedelsproduktionsdjur. Mjölkbaserade produkter ska lagras och transporteras på påkallat sätt och de får inte orsaka fara med tanke på djurens hälsa. Mul- och klövsjukan kan till exempel smitta via mjölk.

För tillverkning av mjölkbaserade foder (såsom mjölkdrycker för kalvar) får användas endast kategori 3-biprodukter av animaliskt ursprung som härrör från produktion av produkter avsedda som människoföda. Mjölkbaserade råvaror som används vid tillverkning av foder ska vara bearbetade med sådana metoder som avses i punkt 3 i denna anvisning. Obehandlad mjölk och material som blivit kvar i centrifuger och separatorer får till exempel inte användas vid tillverkning av foder.

Dessa anvisningar, antibiotikamjölken inbegripen, tillämpas inte på användningen av mjölk som foder eller på bortskaffande av mjölk i sådana fall, då de mjölkbaserade produkterna som uppkommer används för utfodring av gårdens egna djur eller bortskaffas på gården.

3 Krav på bearbetning av mjölk och andra mjölkbaserade biprodukter

Lagen om animaliska biprodukter [517/2015](#), 11 §

Förordningen om genomförande av biproduktförordningen ([EU 142/2011](#), bilaga X kapitel II avsnitt 4 del II stycke 3

Förordningen om genomförande av biproduktförordningen ([EU 142/2011](#), bilaga X kapitel II avsnitt 4 del III

Förordningen om genomförande av biproduktförordningen [EU 142/2011](#), bilaga X kapitel II avsnitt 4 del I

Användning av mjölk och mjölkbaserade biprodukter vid utfodring av livsmedelsproduktionsdjur

Mjölk, mjölkbaserade produkter och andra biprodukter som uppkommer vid bearbetning av mjölken får i Finland användas för utfodring av livsmedelsproduktionsdjur bearbetade enligt punkterna a och b och för tillverkning av mjölkbaserade foderblandningar bearbetade enligt punkt a.

Punkt a)

1. UHT-behandling (minst 135 °C, i minst 1 sek)
2. sterilisering (minst 115 °C, i minst 15 min eller med någon motsvarande tid- och temperaturkombination)
3. pastörisering (minst 71,7 °C i minst 15 sek eller med någon motsvarande tid- och temperaturkombination) + torkning eller sänkning av pH-värdet till under 6 i minst en timmes tid

Punkt b)

1. pastörisering (minst 71,7 °C, i minst 15 sek eller med någon motsvarande tid- och temperaturkombination)
2. då det rör sig om vassla som härrör från icke värmebehandlade mjölkprodukter: vasslan ska efter sedimenteringen av mjölken få stå i minst 16 timmar och vasslans pH-värde ska sjunka till under 6 (innan den levereras från anläggningen).

För mjölk och mjölkbaserade produkter som returnerats från butiker och som används vid utfodring av djur krävs inte på nytt någon sådan bearbetning som beskrivs i punkterna a och b, om en motsvarande bearbetning ingått i dessa produkters tillverkningsprocess.

Material som blivit kvar i centrifuger och separatorer kan levereras från en anläggning inom mjölksektorn till gårdar för att användas som foder endast, om det först värmebehandlas (70 °C, i 60 min eller 80 °C, i 30 min).

Utöver ovan nämnda bearbetningar kan också obehandlad mjölk under vissa förutsättningar levereras till gårdar för utfodring av livsmedelsproduktionsdjur (se punkt 6, Anvisningar till gårdarna). Om bearbetade och obearbetade produkter slås samman i en behållare eller annat dylikt betraktas produkten därefter som obearbetad.

Obs. Bearbetningskraven på mjölk och mjölkbaserade produkter som är avsedda för EU:s inte marknad är strängare och de har beskrivits i *förordningen om genomförande av biproduktförordningen bilaga X kapitel II avsnitt 4 del I*. Som undantag till detta har Finland och

Användning av mjölk och mjölkbaserade biprodukter vid utfodring av livsmedelsproduktionsdjur

Sverige slutit ett inbördes avtal som gör det möjligt att använda produkter som införts från grannlandet och som bearbetats enligt punkt 3 a i anvisningen som foder.

4 Anvisningar till anläggningar inom mjölksektorn

Foderlagen [86/2008](#), 18 §

JSMf om bedrivande av verksamhet inom foderbranschen [548/2012](#), 4 §

Foderhygienförordningen ([EG](#)) [183/2005](#), artiklarna 6, 7, 9 och 11 och bilaga II

Förordningen om genomförande av biproduktförordningen ([EU](#)) [142/2011](#), bilaga VIII kapitel I

Förordningen om genomförande av biproduktförordningen ([EU](#)) [142/2011](#), bilaga X kapitel II avsnitt 4 del II stycke 3

En sådan anläggning inom mjölksektorn, som levererar mjölk, mjölkbaserade produkter och biprodukter som uppkommer vid bearbetning av mjölken för utfodring av djur, ska vara godkänd som en anläggning med stöd av livsmedelslagen (23/2006). Anläggningen ska också lämna en anmälning till Livsmedelsverket för [registrering](#) (vanligen en foderråvarutillverkare, produkttyperna Q, G3). En anläggning inom mjölksektorn kan leverera produkter som bearbetats enligt punkt 3 i denna anvisning eller obearbetade produkter för användning som foder. Produkter som bearbetats enligt punkt 3 b och obearbetade produkter kan levereras enbart till sådana gårdar, som registrerat sig hos Livsmedelsverket som användare av mjölkbaserade biprodukter. En anläggning inom mjölksektorn som tar emot obehandlad mjölk, obehandlad grädde och obehandlad vassla från andra medlemsstater i EU eller tredje länder får inte leverera obearbetade produkter eller produkter som kommit i kontakt med obearbetade produkter för utfodring av djur.

En anläggning inom mjölksektorn ska årligen lämna en anmälan till Livsmedelsverket om produkterna man levererat för användning som foder (tillverkning av foderråvaror). Begäran om årsanmälan sänds via e-post till den kontaktperson som företagaren uppgett.

Som företagare i fodersektorn ska en anläggning inom mjölksektorn tillämpa ett system för riskanalys och kritiska styrpunkter (HACCP) och iakttäta kraven i bilaga II till foderhygienförordningen. Anläggningen ska kontrollera att eventuella samarbetspartners (såsom transportfirman som transporterar foder) har registrerat sig som företagare inom fodersektorn. Livsmedelsverket upprätthåller en [förteckning över registrerade aktörer inom foderbranschen](#).

Om antibiotikamjölk av misstag hamnat i fodersilon i ett mejeri, ska mjölken bortskaffas i en sådan anläggning, som har rätt att bearbeta kategori 2-biprodukter (såsom en

Användning av mjölk och mjölkbaserade biprodukter vid utfodring av livsmedelsproduktionsdjur

biogasanläggning). Livsmedelsverket upprätthåller en [förteckning över godkända anläggningar enligt biproduktförordningen](#).

4.1 Provtagning

Foderlagen [86/2008](#), 6 §

Förordningen om genomförande av biproduktförordningen ([EU](#) 142/2011, bilaga X kapitel I

Av fodret ska i samband med lagring och lastning tas prov och de ska uppfylla de mikrobiologiska krav som beskrivits i förordningen om genomförande av biproduktförordningen och företagaren ska med andra ord utgående från provtagningen påvisa att

- 1) det inte förekommer salmonella i fodret
- 2) mängden enterobacter ligger under gränsvärdena.

Företagaren fastställer provtagningsintervallen utgående från riskerna. Om gränsvärdena för enterobacter överskrids, ska företagaren utreda vad avvikelsen beror på och vidta nödvändiga åtgärder så att fodret återfår den kvalitet som krävs. Provtagningen ska ökas, om man misstänker att de mikrobiologiska kraven inte uppfylls. Vid provtagning ska fästas särskild uppmärksamhet vid att provtagningen sker på ett hygieniskt sätt så att provet inte kontamineras under provtagningen.

4.2 Spårbarhet

JSMf om animaliska biprodukter [783/2015](#), 4 §

Förordningen om genomförande av biproduktförordningen ([EU](#) 142/2011, bilaga VIII

Foderhygienförordningen ([EY](#) 183/2005, bilaga II (Journaler)

Förordningen om utsläppande av foder på marknaden ([EG](#) 767/2009, artiklarna 15 och 16

JSMf om bedrivande av verksamhet inom foderbranschen [548/2012](#), 26 §

En anläggning inom mjölksektorn eller en foderförmedlare ska på följande sätt säkerställa att produkterna som levererats för användning som foder är spårbara:

- 1) Anläggningen eller förmedlaren ska ha en sådan bokföring över tillverkade foder som avses i foderhygienförordningen. Bokföringen ska sparas i fem år.
- 2) En mjölkbaserad produkt som levereras till slutanvändaren (en gårdsbruksenhet) ska åtföljas av en sådan etikett/följehandling som avses i foderlagstiftningen och den ska ha följande text: "kategori 3-biprodukt, får inte användas som livsmedel". Etiketten fästs på förpackningen eller, om det rör sig om bulkvara, ska en separat följehandling vara tillgänglig för kunden. Vid transport av mjölkbaserade biprodukter ska fordonet eller

Användning av mjölk och mjölkbaserade biprodukter vid utfodring av livsmedelsproduktionsdjur

behållaren också vara försedd med texten: "kategori 3-biprodukt, får inte användas som livsmedel". Som bilaga till denna anvisning följer ett exempel på etiketten/följehandlingen till en mjölkbaserad foderråvara, där den obligatoriska information som ska ges beskrivs (bilaga 1).

- 3) Företagare som sänder iväg, transporterar eller tar emot produkterna ska föra bok över försändelserna. Produkterna ska åtföljas av ett handelsdokument (såsom en fraktsedel), av vilket följande uppgifter framgår:

- datumet för mottagandet/överlåtandet;
- en beskrivning av produkten (kategori 3-biprodukt, bearbetningsmetoden (bearbetad enligt punkt a/bearbetad enligt punkt b/obearbetad);
- *exempel Vassla, kategori 3-biprodukt, pastöriserad + pH under 6 (bearbetning a)*
- produktens mängd;
- överlåtande anläggning;
- förarens namn och adress och
- mottagarens namn och adress

Handelsdokumentet upprättas i minst tre exemplar. Originalen åtföljer försändelsen till slutdestinationen, kopiorna stannar hos den sändande anläggningen och förmedlaren jämte transportfirman. Handelsdokumenten ska sparas i minst två år. Produkter som levereras från en anläggning inom mjölksektorn till en bearbetningsanläggning ska också åtföljas av ett handelsdokument. Dokumenten kan också levereras i elektroniskt format, om anläggningen, förmedlaren och transportfirman har påkallade system för det.

5 Anvisningar till dem som transporterar, lagrar och förmedlar foder

Foderlagen [86/2008](#), 18 §

JSMf om bedrivande av verksamhet inom foderbranschen [548/2012](#), 4 §

Foderhygienförordningen [\(EG\) 183/2005](#), artiklarna 6, 7 och 9 och bilaga II

Förordningen om genomförande av biproduktförordningen [\(EU\) 142/2011](#), bilaga VIII kapitel I

Förordningen om genomförande av biproduktförordningen [\(EU\) 142/2011](#), bilaga XV kapitel 2A

En företagare inom fodersektorn som transporterar, lagrar eller förmedlar vidare mjölk, mjölkbaserade produkter eller andra biprodukter som uppkommer vid bearbetning av mjölken för utfodring av djur ska vara registrerad hos Livsmedelsverket (produkttyperna Q och G3). Skyldigheten att registrera sig gäller inte lager i anslutning till en anläggning inom mjölksektorn. Enligt foderhygienförordningen ska alla företagare inom fodersektorn med

Användning av mjölk och mjölkbaserade biprodukter vid utfodring av livsmedelsproduktionsdjur

undantag för primärproduktionen tillämpa ett system för riskanalys och kritiska stympunkter (HACCP) och iaktta kraven i bilaga II till förordningen.

Företagarna ska för sin del se till att produkterna som levererats för användning som foder är spårbara (se punkt 4.2), att de transporteras på påkallat sätt och att de har rätt hygienisk kvalitet. Av bokföringen ska framgå bl.a. om de överlåtna mjölkbaserade produkterna bearbetats enligt punkt a eller b eller att de överlåtna produkterna är obearbetade eller innehåller obearbetat material. Om mjölk, mjölkbaserade produkter eller produkter som är härledda från mjölk är avsedda för något annat än människoföda och införs till Finland från tredje länder, ska de åtföljas av ett sådant hälsointyg som avses i bilaga XV kapitel 2A till förordningen om genomförande av biproduktförordningen.

De mjölkbaserade produkterna ska transporteras till exempel i täta behållare eller andra påkallade förpackningar och det ska ses till att transportutrymmena är rena och snygga. Kylkedjan ska vara obruten under hela transporten. Behållare som används på nytt och redskap eller materiel som används på nytt ska:

- rengöras, tvättas och desinficeras efter varje oavbruten användning;
- förvaras som rena.

6 Anvisningar till gårdarna

Lagen om animaliska biprodukter [517/2015](#), 11 §

JSMf om animaliska biprodukter [783/2015](#), 4 §

Förordningen om genomförande av biproduktförordningen ([EU](#)) [142/2011](#), bilaga X kapitel II avsnitt 4 del II stycke 3

En gård som registrerat sig som primärföretagare i fodersektorn, kan vid utfodring av livsmedelsproduktionsdjur använda de bearbetade eller obearbetade mjölkbaserade biprodukter som beskrivits i punkt 3 under följande förutsättningar:

- 1) användning av produkter som bearbetats enligt punkt a förutsätter inga särskilda åtgärder av gården.
- 2) användning av produkter som bearbetats enligt punkt b förutsätter att gården har registrerat sig i ett av Livsmedelsverket upprätthållet register. Om registrering ansöks på [blankett J](#), på vilken gården ska ange:
 - gårdens kontaktuppgifter och lägenhetssignum
 - mjölken och andra mjölkbaserade biprodukter som bearbetats enligt punkt 2 i denna anvisning och som använts vid utfodring av djur på gården

Användning av mjölk och mjölkbaserade biprodukter vid utfodring av livsmedelsproduktionsdjur

- anläggning i mjölkbranschen/annan företagare som levererar produkterna till gården
- djurarterna som utfodras med sådana produkter

3) Obearbetade produkter av obehandlad mjölk får användas **endast vid utfodring av svin**. Om en bearbetad mjölkprodukt kommer i kontakt med en obearbetad produkt, betraktas också den som obearbetad. En gård som använder obearbetade produkter vid utfodring av svin ska lämna en registreringsanmälan till Livsmedelsverket på [blankett J](#), som i punkten ovan.

Förutsättningarna för att en gård införs i registret:

1. de obearbetade produkterna härstammar från en anläggning inom mjölksektorn som godkänts med stöd av livsmedelslagen;
2. gården som använder obearbetade produkter vid utfodringen av svin förbinder sig när uppfödningen upphör att leverera de svin som utfodrats med obearbetade produkter direkt till ett slakteri i Finland;
3. gården har slutit ett hälsovårdsavtal med en veterinär man valt om regelbunden hälsovård för djuren och i det ska ingå kontroll av svinens hälsotillstånd minst två gånger om året; och
4. gården för en förteckning över de obearbetade produkter som den mottagit för utfodring av svin och över de svin som sänts till slakteriet.

Avvikande från det som sagts ovan kan obearbetad råmjölk som producerats på en annan gård användas vid utfodring av idisslare förutsatt att detta inte medför någon risk att djursjukdomar sprids. Med råmjölk avses den mjölk som mjölkats 3–5 dagar efter kalvningen och som är rik på antikroppar och mineralämnen och som föregår produktionen av obehandlad mjölk. Av en gård som använder råmjölk förutsätts inte ovan nämnda registrering. En gård som överlåter råmjölk till en annan gård och tar emot råmjölk från en annan gård ska anteckna överlåtelse/anskaffningarna av råmjölk i foderbokföringen. Råmjölk som tagits emot från en annan gård kan inte levereras vidare.

Mer information

Livsmedelsverkets fodersektion, [rehukyselyt\(at\)ruokavirasto.fi](mailto:rehukyselyt(at)ruokavirasto.fi)

En myndighets verksamhet ska bygga på den befogenhet som föreskrivs i lag och lagen ska följas i myndighetens verksamhet. Myndighetens anvisningar är till sin rättsliga natur inte

Fodersektionen

Användning av mjölk och mjölkbaserade biprodukter vid utfodring av livsmedelsproduktionsdjur

bindande för andra myndigheter eller företagare. I sista hand avgörs frågor som gäller tillämpandet av lagstiftningen av en domstol.

I denna anvisning ingår såväl direkta citat som tolkningar av hur lagstiftningen borde tillämpas. Lagstiftningsavsnitten har tydligt märkts ut. Tolkningarna som framförs i anvisningen är Livsmedelsverkets synpunkter på hur lagstiftningen borde tillämpas.

Fodersektionen

Användning av mjölk och mjölkbaserade biprodukter vid utfodring av livsmedelsproduktionsdjur

Bilagor

Bilaga 1. Exempel på etiketten på mjölkbiprodukter (följehandling för bulkfoder).

HERA / VASSLA	
Rehuaine / Foderråvara	
Luokan 3 sivutuote, ei ihmisravinnoksi / Kategori 3-biprodukt, ej avsett att användas som livsmedel	
*Ravintoaineet / Analytiska beståndsdelar:	Raakavalkuainen/Råprotein %, Kosteus/ Fukthalt % (om >5 %) Laktoosi / Laktos % (om >10 %)
**Lisäaineet / Tillsatser:	?
Eränumero (esim. valmistuspäivä) / Partinumner (t.ex. tillverkningsdatum)	PP/KK/VV/ DD/MM/ÅÅ
Nettopaino / nettovikt	x kg
Merkinnoistä vastaava toimija / Foderföretag som svarar för märkningen:	Mjök Ab, Mjölkvägen 3, Helsingfors

*Förordningen om utsläppande av foder på marknaden ([EG\) 767/2009](#), bilaga V; de obligatoriska näringsämnen kan alternativt anmälas i enlighet med förteckningen över foderråvaror ([EU\) 68/2013](#) där uppgifterna som obligatoriskt ska anges fastställts skilt för varje enskild foderråvara.

**Under rubriken Tillsatser läggs till tillsatserna som tillsatts i foderråvaran, om ett gränsvärde fastställts för dem. Tillsatserna som är godkända i EU och eventuella gränsvärden för dem kan säkerställas via ett [tillsatsregister](#) som Europeiska kommissionen upprätthåller.